

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 14 Kasım 2012
Nr. Ref.: VMSP 323/12

UYGULAMAZLIĞA İLİŞKİN KARAR

Ferizovik IMK Çeliku Fabrikası Çalışanları Bağımsız Sendikası Başkanı Bay Ali Azemi tarafından C.nr. 340/2001 sayı ve 11 Ocak 2002 tarihli karar hakkında yapılan anayasal denetim başvurusu için Anayasa Mahkemesi'nin KI 08/09 numara ve 17 Aralık 2010 tarihli Mahkeme Kararı hakkında

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Enver Hasani, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Robert Carolan, Üye
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Kadri Kryeziu, Üye
Arta Rama-Hajrizi, Üye

Başvurucu

1. Başvurucu, Ferizovik IMK Çelik Boru Fabrikası Çalışanları Bağımsız Sendikasıdır. Sendika, Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesinden (bundan sonra "Mahkeme" şeklinde anılacaktır) önceki yargılama sürecinde Ferizovik'te ikamet eden Sendika Başkanı Sn. Ali Azemi tarafından temsil edilmiştir.

Uygulayıcı Otorite

2. Mahkeme 17 Aralık 2010 tarihli kararında “[...] Ferizovik Belediye Mahkemesi’nin kesinleşmiş ve bağlayıcı olan kararının yetkili organ olarak özellikle Hükümet ve Kosova Emanet Ajansı’nın ardılı sıfatıyla Kosova Özelleştirme Ajansı tarafından icra edilmelidir” hükmünü bildirmiştir. Mahkeme, kararının devamında Hükümet ile Kosova Özelleştirme Ajansı’nın uygulayıcı otorite olduğuna hükmetmiştir.

İlgili hukuk

3. Kosova Cumhuriyeti Anayasası’nın (bundan sonra: “Anayasa”) 116. maddesi, Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün (bundan sonra: “İçtüzük”) 56 ve 63. kuralları.

Başvuru Süreci

4. Kosova Özelleştirme Ajansı (KÖA) 17 Haziran 2011 tarihinde Mahkeme’ye gönderdiği yazısında “03/L-067 sayılı KÖA Yasası’nın 9.5 fıkrası uyarınca Ferizovik IMK Kamu Şirketi Tasfiye Komisyonu KÖA’nın yapısal parçasıdır. Öyle ki ilgili tasfiye komisyonu 2005/48 sayılı Kamu Şirketlerinin Tasfiyesi Yönetmeliği’nin hükümleri uyarınca 2005/48 sayılı KÖA Yönetimindeki Kamu Şirketleri ve Varlıklarının Reorganizasyonu ve Tasfiyesi Yönetmeliği’nin 44. maddesinde belirtilen öncelik sırasına göre alacaklıların talepleri incelenmeye başlamıştır” bilgisini sunmuştur.
5. Anayasa Mahkemesi 4 Ekim 2011 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Hükümetine gönderdiği yazısında Anayasa Mahkemesi’nin KI 08/09 sayılı başvuru hakkındaki 17 Aralık 2010 tarihli kararının uygulanmasına ilişkin olarak hangi adımların atıldığını bildirilmesini talep etmiştir. Kosova Cumhuriyeti Hükümeti, Mahkeme’nin bu talebine şimdiye kadar cevap vermemiştir.
6. Hükümete gönderilen yazının bir nüshasının teslim edildiği Kosova Özelleştirme Ajansı konuya ilişkin olarak 16 Aralık 2011 tarihinde aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

“...

Yeni 04-L-034 sayılı ve 2011 tarihli Kosova Özelleştirme Ajansı Yasası’nın yürürlüğe girmesiyle Ferizovik IMK KŞ Tasfiye Komisyonu da dahil olmak üzere ilga edilmiş 03/L-067 sayılı Kosova Özelleştirme Ajansı Yasası uyarınca Ajans bünyesinde kurulan Tasfiye Komisyonlarının tümü çalışmalarını durdurmuştur.

Buna bağlı olarak 04-L-034 sayılı yeni Yasa Eki’nin 12. maddesinin belirlediği yeni yasal koşullara cevap verecek şekilde Ajans, ilgili tasfiye otoritesinin kuruluşuna ilişkin yasal süreci başlatmıştır. Tasfiye Otoritesi’nin kurulması ve üyelerinin atanması Kamu Ahmları Yasası uyarınca yapılacak olup gerekli tanıtım ve duyuru usullerinin takip edilmesi gerekmektedir. Bu otoritenin kurulduğu anda Ferizovik IMK KŞ alacaklılarının talepleri görüşülmeye başlayacaktır.

Ajans, KI 08/09 sayılı Kararın yerine getirilmesi lehinde olacak tüm faaliyetler hakkında zamanında bilgi verecektir.

“...”

7. Başvurucu Bay Ali Azemi 19 Aralık 2011 tarihinde Anayasa Mahkemesi'nden İçtüzüğü'nün 63 (6). kuralı uyarınca bir karar çıkartılmasını talep etmiştir. Söz konusu kural şöyledir:

Anayasa Mahkemesinin bir kararının uygulanmaması veya uygulama ile ilgili önlemler hakkında bilgilerin geç ulaştırılması durumunda Anayasa Mahkemesi, kararın uygulanmadığını bildiren bir başka karar çıkartıp Resmi Gazetede yayımlayabilir.

8. Mahkeme 18 Ekim 2012 tarihinde Mahkemesi'nin 17 Aralık 2010 tarihli kararının uygulanmayışını görüşerek Uygulamazlığa İlişkin Kararı oylamıştır.

Olguların Özeti

9. Başvurucu 3 Mart 2009 tarihinde Mahkeme'ye başvurarak Anayasa'nın 31 maddesinde [Adil ve Tarafsız yargılanma Hakkı] kapsanan *res judicata* ilkesinin varsayılan ihlali hakkında anayasal denetim talebinde bulunmuştur. Başvurucu, Ferizovik Belediye Mahkemesi'nin 11 Ocak 2002 tarihli kararıyla IMK Çelik Boru Fabrikası (bundan sonra: IMK) 572 çalışanın toplam tutarı 25.649.250,00 € olan ödenmemiş maaşlarının tazmin edilme talebini onadığını ileri sürmüştür. Bu karar 11 Mart 2002 tarihinde kesinleşmiştir (*res judicata* halini almıştır). Aynı Balaediye Mahkemesi 22 Aralık 2005 tarihinde kararın icarsını onamıştır. Ancak icra şimdiye kadar gerçekleşmemiştir.
10. Başvurucuların temsilcisi, KÖA temsilcisi ve IMK New CO temsilcisinin katıldığı bir açık duruşma 13 Ekim 2010 tarihinde yapılmıştır. Açık duruşmaya Ferizovik Belediye Mahkemesi de davet edilmiş, fakat davete icabet etmemiştir. Aynı tarihte başvurucu ve KÖA tarafından ilave evrak teslim edilmiştir.
11. Mahkeme 17 Aralık 2010 tarihinde başvuruyu görüşüp oylamıştır.
12. Mahkeme, 17 Ocak 2010 tarihli kararında çalışanların mevcut yasalara göre bütün kanun yollarını tüketmiş olmalarına rağmen bu kanun yolları beklenen sonuçları sağlamadığından etkili olmamışlardır; çünkü çalışanlar, Belediye Mahkemesi'nin 11 Ocak 2012 tarihli kararının icrasını halen beklemekteler.
13. Mahkeme bununla ilgili olarak hukuk davalarında adli süreç başlatma hakkının Kosova Anayasası'nın 31. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 13. maddesiyle ilgili olarak 6. maddesiyle de öngörüldüğünü, Kosova hukuk düzeni için nihai ve kesinleşmiş bir yargı kararının müdahil taraflardan birinin aleyhinde olacak şekilde etkisiz kalmasına izin verilmesinin yanıltıcı olacağını vurgulamıştır. Yargı kararlarının uygulanmaksızın veya korunmaksızın haklı, açık ve zaman bakımında kesin olan usullere ilişkin olarak müdahil taraflara sunulan usul güvencelerinin bu maddelerde ayrıntılı olarak tarif edilmesinin bir anlamı olmayacaktı. Yargıya erişim ile yakından ilişkili olan yukarıda zikredilen maddelerin yorumlanması ve usullerin yönetimi ile etkililiği, Kosova makamlarının riayet etmekle yükümlü oldukları hukukun üstünlüğü ilkeleriyle bağdaşmayan durumlara sevk edebilirdi (bkz. *mutatis mutandis*, 67534/01 sayılı Romashov v. Ukrayna davasına ilişkin 25 Temmuz 2004 tarihli karar).
14. Mahkeme 17 Aralık 2010 tarihli kararının devamında demokratik bir toplumun temel ilkelerinden biri olan hukukun üstünlüğünün, özellikle kesinleşmiş yargı kararlarıyla ilgili olarak hukuk güvenliği ilkesine riayeti gerektirir. Hiçbir tarafın kesinleşmiş hükümlerin dava hakkında yeni karar çıkartmak amacıyla yeniden görüşülmesini talep etmeye hakkı yoktur (bkz. Sovtransavto Holding – Macaristan

davası, no: 48553/99, § 72, AİHM 2002-VII, ile Ryabykh-Rusya davası, no: 52854/99, §52, AİHM 2003-IX). Böyle olmasaydı kesinleşmiş hükümlerin yeniden görüşülmesi yasal bir güvensizlik havasının oluşması sonucunu doğuracak, kamuoyunun hukuk istemine karşı güvenini sarsacak, bunun sonucunda hukukun üstünlüğüne de zarar gelecekti. Kurumların, kararların gereksiz gecikmeler olmadan uygulanmasını sağlayan, yasal anlamda ve uygulamada etkin olan bir sistem kurmakla pozitif anlamda görevidir (bkz. Pecevi – Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti 21839/06 sayı ve 6 Kasım 2006 tarihli kararı; Martinovska – Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti 2731/02 sayı ve 25 Eylül 2006 kararı).

15. Bu başvuruda, kararın başvuru sahiplerinin lehine kesinleşmiş bir hüküm olduğundan, kazanımlarından mahrum bırakılmaması gerekirdi.
16. Mahkeme, 11 Ocak 2002 tarihli kararın icra edilmeyişinin Anayasa ve AİHS ile güvence altına alınmış olan adil ve etki yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.
17. Mahkeme 17 Aralık 2010 tarihinde kararını ilan etmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararının Uygulanması

18. Anayasa Mahkemesi KIO8/09 sayı ve 17 Aralık 2010 tarihli kararla başvuru sahibinin Ferizovik Belediye Mahkemesi'nin C.nr. 340/2001 sayı ve 11 Ocak 2001 tarihli kararın icra edilmeyişine ilişkin anayasal denetim başvurusunu kabul etmiştir.
19. Mahkeme kararın devamında “[...]Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi [Adil Yargılanma Hakkı] ve 13. maddesi [Etkili Bir Hukuki Yola Başvurma Hakkı] ile ilgili olarak *Anayasa'nın 31. maddesi* [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ihlali” bulunduğunu tespit etmiştir.
20. Mahkeme, kararın uygulanmasına ilişkin olarak “[...]Ferizovik Belediye Mahkemesinin nihai ve bağlayıcı kararının Kosova Hükümeti ve KEA'nın ardılı sıfatıyla Kosova Özelleştirme Ajansı ve yetkili kurumlar tarafından yürütülmesi”ne karar vermiştir. Öyle ki yukarıda ikinci maddede de belirtildiği üzere, kararın uygulayıcılarının Hükümet ve Özelleştirme Ajansı'nın olduğu açıktır.
21. Mahkeme aynı şekilde “[...] kararın yürütümüyle ilgili aldıkları önlemler hakkında Hükümet ve Kosova Özelleştirme Ajansının altı aylık bir süre içerisinde Mahkeme'ye bilgi sunmaları” gerektiğine karar vermiştir.
22. Mahkeme'nin KIO8/09 sayı ve 17 Aralık 2010 tarihli kararı yayınlandığı 17 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe girmiş olup yetkili otoritelerin kararı uygulamakla mükellef oldukları altı aylık sürenin de başlangıcıdır.
23. Mahkeme, KIO8/09 sayılı kararın yetkili kurumlarca uygulanma süresinin iki yıla yakın bir zaman önce dolduğunu tespit etmiştir.
24. Anayasa'nın 116.1 fıkrasına [Kararların hukuki Etkisi] göre “Anayasa Mahkemesi kararları, Kosova yargı kurumları, tüm bireyler ve kurumlar için bağlayıcı niteliktedir”.
25. Mahkeme İçtüzüğü'nün 63. kuralı 2. fıkrasını da hatırlatma ister. Bu kural uyarınca “Tüm anayasal organlar, mahkemeler ve otoriteler Anayasa ve yasalarla belirlenen yetkileri çerçevesinde Anayasa Mahkemesinin kararlarına saygı gösterme, bu kararlara uygun davranma ve uygulamakla yükümlüdürler”.

26. Yukarıda belirtilenlerden uygulayıcı otoritenin, Anayasa'nın 116.1 fıkrasıyla ilgili olarak İçtüzüğü'nün 63. kuralına rağmen, bu Mahkeme'nin KIO8/09 sayı ve 17 Aralık 2010 tarihli nihai ve bağlayıcı olan Kararı'nı uygulamadığı anlaşılmaktadır.
27. Mahkeme, kendi kararında Anayasa Mahkemesi kararının icrası konusunda Hükümet ve KÖA'nın sorumlu olduklarını değerlendirerek başvuruçuların insan haklarına yapılan ihlalleri düzeltmiştir. Öyle ki mevcut başvuruda anayasal sorumluluğu bakımından uygulayıcı otorite Anayasa Mahkemesi'nin nihai ve bağlayıcı kararının uygulanışından iki yıla yakın süredir kaçınarak yükümlülük ihlali ve başvuruçuların haklarına yönelik ihlal işlemişlerdir.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa'nın 116. maddesi ve İçtüzüğü'nün 56 ile 63. kuralları uyarınca Anayasa Mahkemesi 18 Ekim 2012 tarihli duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Hükümet ile Kosova Özelleştirme Ajansı'nın Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nin KIO8/09 sayı ve 17 Aralık 2010 tarihli kararını uygulamadıklarından işbu Uygulamazlığa İlişkin Kararı'nı yayımlamaya karar verilmiştir.
- II. İşbu karar taraflara, Kosova Özelleştirme Ajansı ve Hükümete tebliğ edilecektir.
- III. Karar, Yasa'nın 20.4 fıkrası gereğince ve İçtüzüğü'nün 63. kuralı 3. fıkrası amaçları doğrultusunda Resmi Gazete'de yayımlanır.

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Prof. Dr. Enver Hasani, imza